

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in tisk: Ljubljana, Františkanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izdaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo tisk s članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. čeh. rač. 11.197. Telefon 3112.

Delo UJU za interese učiteljstva in prosvete v naši državi.

(Seja Glavnega Odbora UJU v Beogradu.)

Zastopniki učiteljstva pri ministrskem predsedniku generalu Živkoviću. Zahteve, iznešene ministru prosvete g. B. Maksimoviću. — Sodelovanje UJU pri zakonu o narodnih šolah. — Povdarek nujne potrebe izboljšanja materialnega stanja.

Dne 17. in 18. t. m. so se vršila v Beogradu posvetovanja jugoslovenskega učiteljstva, ki je imelo sejo glavnega odbora UJU. Seje so se udeležili zastopniki vseh poverjeništev UJU. Ljubljansko poverjeništvo so zastopali kot člani glavnega odbora poverjenik Andrej (Skulj), podpredsednik Anton Hren, tajnik Josip Kobal, Josip Lapajne in urednik »Učit. Tov.« tov. Ivan Dimnik.

Poročilo predsednika UJU.

Predsednik UJU tov. Vlada K. Petrović je podal obširno poročilo o zadevah, s katerimi je imel opravka v zadnjem času izvršni odbor UJU.

Povdarjal je, da ima Izvršni odbor težko stališče, ker mu manjka točnega prosvetnega programa v vseh podrobnih vprašanjih. Često stavi vseh pet poverjeništev popolnoma samosvoja stališča, ki so si diametralno nasprotna. Treba bo izdelati enotno ideologijo in enotne poglede. Izvršni odbor bo imel po tem vezano maršruto.

Skupščina v Mariboru je zadovoljila v toliko, da je šlo lahko delo naprej. Ozirati smo se morali na okoliščine.

Nujno je pospešiti zvezo z inozemskimi izkustvi na prosvetnem polju. UJU je dobilo obljubo od ministrstva, da pošlje nekaj učiteljev v to svrhu v inozemstvo.

Glede 5% oziroma 10% odteglajev za nabavljane zadrage nismo uspeli.

V najvišje disciplinsko sodišče, t. j. sod četvorice je UJU uspelo, da je delegiralo kot svojega zastopnika v to korporacijo tov. Mat. Lujica.

Važno je vprašanje zakona o narodnih šolah. Učiteljstvo pričakuje edinstvenega zakona. Treba je, da se uvede enoten duh v šole. Resno se je obravnaval načrt min. Groha. Ta je tudi obljubil, da bo projekt predložen. Z izpremembam v Narodni skupščini nismo bili zadovoljni. Bolje da dobimo en zakon, kakor da se upravlja prosveta v državi po petih starih zakonih. Izvršni odbor je upošteval pripombe poedinih poverjeništev, kolikor je bilo mogoče. Stopil je v stik z vsemi merodajnimi činitelji, da bi bile zahteve UJU upoštewane.

S kraljevim manifestom je postal povsem nov položaj. Udruženje je takoj ob nevi situaciji podvzelo korake pri ministru prosvete, ministrskem predsedniku in pri kralju. Osebná deputacija UJU je opozorila merodajne faktorje na položaj in težnje učiteljstva. Pri g. ministru prosvete je UJU izneslo posebno zahtevo o posebnih dodatkih za učiteljstvo, s katerimi bi se zagotovilo dostojno življenje in eksistenčni minimum za učiteljstvo. G. minister je obljubil, da zakon ne bo rešen brez sodelovanja učiteljstva. Na zahtevo g. ministra moramo izdelati predstavo Glavnega odbora ter jo v najkrajšem času predložiti g. ministru. Zelo dobro je uspela avdijenca pri Nj. Vel. kralju. Nj. Vel. kralj je naglasil: »Moja vrata so za učiteljstvo vedno odprta.«

Drugo važno vprašanje je uradniški zakon. Zahteve učiteljstva so znane. Nova vlada ima v programu tudi izpremembo uradniškega zakona. Tendence teh izprememb je, da se stanje državnim nameščencem izboljša. Izvedena bo tudi redukcija, ki pa v prosvetni

stroki ne bo velika. Predvidenih je 10 čin. razredov, v katere se bo razvrstilo državno uradništvo. Učiteljstvo greši, če zahteva le doklade, ker se te ukinejo, nasprotno pa zvišana osnovna in položajna plača ostane in se po njej odmerja pokojnina. Za nadzornike zahtevamo posebno doklado, všteto v penzijo. Projekt še ni izvršen in so informacije javnosti napačne.

V zakonu o penzijah je težja določba, ki bi zadela kontraktualno učiteljstvo. Izvršni odbor UJU je izdelal tozadevno posebno predstavko na g. ministrskega predsednika in ministra prosvete. Pri deputaciji hočemo ponovno iznesti to in zahtevati, da se popravi.

Poverjeniški sestank v Vinkovcih nas je zbližal v marsikaterih pogledih. Nekateri imajo predsodke do teh sestankov. Sestanki imajo svojo vrednost. Ne s pismenimi akti, ustno se je razčistilo marsikatero vprašanje.

UJU je pristopilo k učiteljski internacionali. Tudi to je v našo korist. Učiteljstvo Jugoslavije se upošteva. S tem dobimo več razgleda po inozemstvu. V Brnu smo položili temelje za Vseslovensko učiteljsko organizacijo. Dne 11. julija t. l. se vrši skupščina slovenskega učiteljstva v Poznanju v Poljski. Vsa poverjenišstva naj pošljejo svoje zastopnike na ta kongres. V Sofiji smo dobili zvezo z bolgarskim učiteljstvom. Med tem učiteljstvom je mnogo ljubezni do skupnega dela.

Pojačiti je treba tudi sodelovanje vsega jugoslovenskega učiteljstva v državi. UJU si je prizadevalo dobiti čim iskrenje stike s Savezom Hrv. Učit. Društev. UJU je napotilo posebno pismo v tem pogledu na SHUD. Vprašali smo, na kateri osnovi bi lahko skupno delali. Nismo pa dobili žal odgovora. Žal gleda tamošnje učiteljstvo na vprašanje zbližanja še vedno s političnega in ne stanovskega stališča. Te dni je zopet podvzeta akcija, da se zbliža hrvatsko učiteljstvo. Predsedstvo UJU je prejelo pismo od stotine učiteljstva, ki se je oddvojilo od SHUD in hoče vstopiti v UJU.

Jugoslav. Djački Dom ima sedaj okrog 800.000 Din premoženja. Prostor je dala beograjska občina. V njem bo dobilo prenočišče učiteljstvo in mladina, ki prihaja v Beograd, v njem bo nastanjena poleg UJU tudi velika knjižnica. Država bo dala letos 50.000 Din subvencije, beograjska občina pa 50.000 Din.

Glede monopoliziranja učnih knjig je poslalo UJU posebno vlogo na ministrstvo, da se ne monopolizira knjig, ker je to zastarelo in kvaren sistem.

Ob sklepu je podal predsednik še sliko blagajniškega stanja UJU ter detaljno zahtevo »Narodno Prosveto« in »Učitelja«.

Delo na šolskem zakonu.

Ker je bil čas tesno odmerjen, se je izvolil takoj poseben odsek za proučevanje projekta šolskega zakona. Od ljubljanskega poverjenišstva sta bila delegirana v ta odsek tovariša Ivan Dimnik in Josip Lapajne.

Odsek se je takoj izločil od plenarne seje ter je delal nepretrgoma ves dan na zahtevah, ki jih naj iznese UJU g. ministru prosvete. Delal je na podlagi predloga, ki ga je pripravil Izvršni odbor.

V glavnem so se zastopniki učiteljstva tudi v plenarni seji posvetovali o projektu zakona o narodnih šolah ter so zavzeli stališče k poedinim vprašanjem. Ministru prosvete bo predložilo UJU o tem posebno pomenico. Večjo debato so izzvala vprašanja šolske obveznosti, verskega pouka, monopoliziranja učnih knjig, nadzorniških izpitov, dočim so druga vprašanja prešla brez večjih debat. Predstavniki slovenskega učiteljstva so imeli opredeljena stališča, ki jih je zavzela že itak skupščina in zbor predsednikov.

Poleg teh vprašanj so iznesli predstavniki poverjeništev UJU tudi lokalne zahteve učiteljstva iz poedinih oblasti, ki naj jih izvede in uveljavi Izvršni odbor UJU. Na te zahteve se še povrnemo v eni prihodnjih števil. Enako bomo skušali v eni prihodnjih števil podrobneje poročati tudi o stališču, ki je bilo zavzeto v pogledu šolskega zakona. Vsa vprašanja so se razmotrivala strogo s stališča interesov splošne narodne prosvete, oziraje se na celotne interese prosvete v državi ter skupno z vsemi kvarnimi vplivi in uredbami, ki jih je zanesla do sedaj strankarska politika v državno prosvetno upravo in šolstvo.

Pri predsedniku vlade.

V ponedeljek je sprejel ob 11. uri predstavnike učiteljstva predsednik vlade general Živković.

Pojasnili so mu predvsem zahteve o šolskem zakonu, plačah in o nujni potrebi izboljšanja materialnega položaja učiteljstva ter izplačila mesečnih prejemkov in razlik, glede uradniškega zakona in kontraktualnega učiteljstva.

G. predsednik vlade je poudaril težko gospodarsko stanje države in potrebo, da se gibljejo izdatki v okviru rednega proračuna. Naglasil je dosedanje neracionalno gospodarstvo v tem pogledu. Učiteljstvo in svečenstvo smatra za vevlažen faktor pri konsolidiranju države in oba činitelja sta posebno pri sedanjem položaju poklicana, da pomirljivo delujeta m.d. narodom, da ublažujeta strasti, ki jih je do sedaj strankarska politika zanesla v narod ter navajata narod k vzajemnemu delu. V zadevi kontraktualnega učiteljstva je omenil zadnje ukrepe o tem vprašanju v Sloveniji.

Pri ministru prosvete.

Opoldne so bili sprejeti predstavniki učiteljstva pri prosvetnem ministru g. Maksimoviću. Tu so obnovili gornje zahteve, ker jih je g. ministrski predsednik tudi sam napotil do prosvetnega ministra, ki bo stavil konkretne predloge za uzakonitev in uveljavljanje poedinih vprašanj.

Posebno so se predstavniki učiteljstva zavzeli za zvišanje prejemkov in poudarili sedanje kritično stanje, da je učiteljstvu nemogoče vzdržati pri teh prejemkih. Prosili so g. ministra, da odredi točno izplačevanje mesečnih prejemkov učiteljstva.

Omenili so, da bi bilo nujno potrebno urediti oddajo služb le potom razpisa, četudi je ukinjena stalnost, ker le na ta način se prepreči vsaka zloraba in samovoljno postopanje. Vzpostavijo naj se namestitvene komisije.

Nadalje so poudarili, da krajevnih šolskih odborov še sedaj niso povsod formirani po zadnjih odredbah g. ministra. Enako tudi na oblastni šolski odbori.

Tudi nadzor šolstva še ni urejen po principih sedanje vlade ter ni osigurana materialna stran tega vprašanja.

Vprašanje disciplinskega postopka za učiteljstvo zahteva kakšnega ukrepa v tem vprašanju še pred novim čin. zak. in šolskim zakonom. Sedaj se ponekod postopa proti učiteljstvu po povsem zastarelih in reakcionarnih odredbah celo iz leta 1873. Učiteljstvo naj bi se v pogledu disciplinskega vprašanja izenačilo z ostalim uradništvom, začasno pa naj bi se ta stvar uredila s posebno uredbo.

Nadalje so zastopniki učiteljstva poudarili, da se nekatere šolske zgradbe in prostori še vedno uporabljajo za nešolske svrhe, za občine in cerkev, šoli v kvar. Ministrsko odredbo se ne izvajajo.

Glede kontraktualnega učiteljstva je bil g. minister opozorjen na težak položaj družin, iz zadnjega zakona o pokojninah je treba vsekakor izvzeti kontraktualno učiteljstvo.

V zadevi počitnice v mariborski oblasti se je poudarilo, da ima to vprašanje več političnega ozadja nego stvarnega, kar so pokazale izjave občin, ki pa se niso upoštevale.

Tudi glede reorganizacije Glavnega prosvetnega saveza so iznesli deputanti svoje stališče ter poudarili potrebo uvedbe učiteljskih zbornic, kar so razložili tudi g. predsedniku vlade.

Gospod minister je bil nadalje opozorjen na težko stanje šolstva v Bosni ter na razmere, ki vladajo na Hrvatskem.

Minister prosv. g. Maksimović je sproti reagiral na vsa vprašanja ter označil svoje stališče. Naglasil je, da so iznešene zahteve učiteljstva upoštevanja vredne in se bo o podrobnostih še razgovoril s predstavniki učiteljstva, s katerimi želi sodelovanja.

G. minister je obljubil, da bo storil za učiteljstvo kar je v njegovi moči, ne odloča pa o vseh vprašanjih sam. Glede prejemkov je že podvzel korake, da se bodo redno izplačevali.

Oddaja služb potom razpisa se mu zdi umestna, vendar bi se bilo še detaljno posvetovati, kako to izvesti. On je za sodelovanje učiteljstva. Upoštevati je pa treba, da bodo boljša mesta res oddana upravičencem, šim ter mora učiteljstvo v lastnem interesu pri tem izvajati princip upravičenosti.

Glede krajevnih in oblastnih šolskih odborov je izdal pravkar novo odredbo. Ljudje, ki delujejo v teh odborih v zmislu politično strankarskega reševanja teh vprašanj, ne spadajo v te odbore. V šolske odbore spadajo ljudje, ki so šoli naklonjeni. Iz tega razloga je odredil revizijo šolskih odborov.

O disciplinskem postopku bi se dalo razpravljati, kako uraditi to vprašanje. Učiteljstvo mora samo gledati, da iz svojih vrst izloči one, ki ne spadajo v učiteljski stan. Zavarovati se je pa pred vsekakršno zlorabo.

Glede uporabe šolskih zgradb v nešolske svrhe se je interesiral g. minister za konkretne slučaje, ki so jih zastopniki navedli.

O kontraktualnem učiteljstvu je naglasil, da ne spada pod zadnji zakon o pokojninah.

Končno je prosil g. ministra, da se mu vse te zahteve UJU iznesejo pisмено, da jih razmotri ter še nadalje razpravlja o njih z zastopniki učiteljstva.

Pri načelniku za osnovnošolski politik.

Popoldne je sprejel zastopnike ljubljanskega poverjenišstva UJU načelnik ministrstva prosvete za osnovno šolstvo g. dr. Mladenović ter je razpravljal z njimi predvsem o disciplinskih zadevah še iz prejšnjega režima, predvsem o disciplinskem postopku napram predsednikom sreskih društev, ki so vršili le svojo društveno nalogo.

Prihodnja glavna skupščina UJU.

Glavni odbor je sklenil, da se bo bodoča glavna skupščina UJU vršila v Zagrebu ter bo posvečena predvsem združitvi hrvatskega učiteljstva v enotno organizacijo.

NOTE

za petje, klavir, violino
i t. d. za šolo in dom

Za naročilo
zadostna dopisnica.
(Gg. učitelj poseben popust)

dobavlja po najnižji ceni
»MATIČNA KNJIGARNA«
LJUBLJANA

Vse naročilnice in vsa nakazila za Mlad. Matico naj se dpošljejo najpozneje do 10. aprila.

LISTEK.

† Fran Brinar.

Smo kakor kaplje na veji; zdaj kane ta zdaj ona, nevede, nehoče, kakor pač je pisano v knjigi usode. Zdi se nam nemogoče in vendar je res. Frana Brinarja ni več med nami, odšel je na pot, s katere ni več vrnitve! Res da je bil že upokojenec s 40 leti službe, toda o možu tako korenjaške postave in mladniške prožnosti duha smo bili uverjeni, da mu bo usojena visoka starost. Bolezen mu ni mogla do živega, vseh 64 let življenja ni bil niti enkrat bolan — zadela ga je v nedeljo 3. marca t. l. v posojilniški pisarni kap in osem dni na to je, ne da bi se bil med tem zavedel, izdihnil v noči od 9. na 10. marca svojo blago dušo.

Poslovil se je iz naše sredine za vedno mož, markantna osebnost, ki je poleg Strmške, Brezovnika, Gradišnika, Rajšpa in Gnuša globoko posegala v oblikovanje naše učiteljske organizacije.

Mlajša učiteljska generacija sicer teh imen ne pozna toliko, toda starijši tovariši se zavedajo dobro, kaj je bil pokojni Brinar Zavezi in Zvezi slov. štaj. učiteljev. Kot mlad učitelj je v letih devedesetih dosegel poslovenjenje konjiškega namškutarskega učiteljskega društva, se živahno udeleževal v šmarsko-rogaškem in bil poleg pok. Gradišnika blizu 25 let vodilna osebnost učiteljstva celjskega okraja.

Takih ustvarjajočih, samoniklih narav, neomejenega značaja, širokega duševnega horizonta, prožetih globokega in toplega tovarštva je malo rodila slovenska mati. Poglabljanje prave tovariške miselnosti med učiteljstvom mu je bila ena glavnih deviz v življenju. Koliko se je trudil z besedo in lastnim

vzledom, da razširi in učvrsti to vez duhovne pristrčnosti med nami! Imel je čisto mnogo vzrokov, da bi po končnem zborovanju, kakor je danes žal običaj, odšel naravnost na svoj dom, toda naj si so bili njegovi privatni posli še tako nujni, pri skupnem obedu in temu sledečem tovariškem razgovoru ni manjkal nikdar. Vedno je naglašal: shajajmo se, odprimo drug drugemu srce, potožimo si naše težave, povejmo si skušnje življenja!

Zivljenje mu ni bilo ravno z rožami postlano; zadeli so ga mnogi bridki udarci, toda o svoji usodi ni tožil, moško je prenašal bridkosti življenja, vedno pripravljen tolažiti in pomagati tovarišu!

Da so mu tovariši zaupali predsedništva, učiteljsko zastopstvo v bivših okrajnih šolskih svetih in v drugih svojih organizacijskih ustanovah, je bilo pri tovarišu take osebnosti samo po sebi umevno!

Brinar je bil rudarski sin, rojen l. 1865. v Hrastniku. Učiteljšče je študiral v Mar-

boru in napravil maturo leta 1884. Učitelj je bil v Črešnjicah pod Konjiško goro, bil lepo vrsto let nadiučitelj v Zibiki in slednjič od leta 1904. pa do svoje upokojitve leta 1923. šolski upravitelj v prijaznih Gotovljah v Savinjski dolini. Tu je preživel najlepše dni svojega življenja! Bil je odličen šolnik in vzgojitelj, zelo priljubljen pri ljudstvu, resnično demokratičnega mišljenja, marljiv in prevdaren zadrugar. Narod je imel v njega neomejeno zaupanje in globoko ljubezen. Njegov pogreb 12. marca v Gotovljah je bil jasna slika narodne naklonjenosti in hvaležnosti. Mnogi tovarišev, prijateljev, domačinov, znancev in drugih, ki so spremili pok. Brinarja na njegovi zadnji poti, je glasno pričala, kako globoko smo ga nosili v svojih srcih!

Po 10 letih ločitve se je združil s svojo ljubo soprogo Tilko!

Bog nam daj moč, Tebi enakih! G.